

**SEYFULG‘ABID MAJIDOVNING
JADIDCHILIK HARAKATIDAGI O‘RNI VA UNING PEDAGOGIK
QARASHLARI**

Norboyeva Nadiya Allanazarovna
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Magistratura 1-bosqich talabasi
E-mail: norboyevanadiya11@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada jadidchilik harakatining muhim vakillaridan biri bo‘lgan Seyfulg‘abid Majidovning ma‘rifiy faoliyati va uning ta‘lim-tarbiya haqidagi pedagogik qarashlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda jadidchilik harakatining Turkiston ijtimoiy-madaniy hayotidagi o‘rni, yangi usul maktablarining shakllanishi hamda Majidovning ushbu jarayondagi hissi yoritib beriladi. Shuningdek, uning pedagogik qarashlari zamonaviy ta‘lim tizimi bilan bog‘liq holda tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra jadid ma‘rifatparvarlarining ilm-ma‘rifatni rivojlantirishga qaratilgan g‘oyalari bugungi ta‘lim tizimi rivojida ham muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega ekanligi asoslab beriladi. Maqolada Majidovning ta‘lim sohasidagi islohotchilik g‘oyalari, yangi usul maktablarini tashkil etishdagi hissi, shuningdek, uning darsliklar yaratish, she‘riyat va dramaturgiya orqali ma‘rifatparvarlik faoliyatining mazmuni o‘rganiladi. Jumladan, Majidov merosini o‘rganishning zamonaviy pedagogika uchun ahamiyati, uning g‘oyalarini bugungi kun ta‘lim tizimiga integratsiya qilish imkoniyatlari hamda milliy pedagogik an‘analarni rivojlantirishdagi o‘rni yoritilgan. Tadqiqotda jadid merosini o‘rganishning metodologik yondashuvlari, jumladan, tarixiy-pedagogik tahlil va qiyosiy-tarixiy yondashuvlar muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: jadidchilik, Seyfulg‘abid Majidov, ma‘rifatparvarlik, ta‘lim tizimi, pedagogika, milliy uyg‘onish, yangi usul maktablari.

Abstract: This article analyzes the educational activities and pedagogical views of Seyfulg‘abid Majidov, one of the representatives of the Jadid movement. The study examines the role of the Jadid movement in the social and cultural life of Turkestan and highlights Majidov’s contribution to educational reforms and the development of new-method schools. The relevance of his pedagogical ideas for modern education is also discussed.

Keywords: Jadidism, Seyfulg‘abid Majidov, pedagogy, education, upbringing, enlightenment, national awakening, new method schools.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогические взгляды на образование и воспитание одного из важных представителей джадидского движения — Сейфулг‘абиды Маджидова, а также его просветительская деятельность. В исследовании освещается роль джадидского движения в общественно-культурной жизни Туркестана, процесс формирования школ нового метода и вклад Маджидова в этот процесс. Кроме того, его педагогические

взгляды анализируются в связи с современной системой образования. По результатам исследования обосновывается, что идеи джадидских просветителей, направленные на развитие науки и просвещения, имеют важное теоретическое и практическое значение и для развития современной системы образования. В статье рассматриваются реформаторские идеи Маджидова в сфере образования, его вклад в организацию школ нового метода, а также содержание его просветительской деятельности, отражённой в создании учебников, пьес и драматургических произведений. В частности, изучается значение наследия Маджидова для современной педагогики, возможности интеграции его идей в современную систему образования, а также его роль в развитии национальной педагогической мысли. В исследовании обсуждаются методологические подходы к изучению джадидского наследия, включая историко-педагогический анализ и сравнительно-исторический подход.

Ключевые слова: джадидизм, Сейфулгабид Маджидов, просветительство, система образования, педагогика, национальное развитие, школы нового метода.

XIX asr oxiri – XX asr boshlarida Turkiston ijtimoiy-madaniy hayotida muhim o'zgarishlar yuz berdi. Bu davrda jamiyatni yangilash, xalqning ma'naviy saviyasini oshirish va ta'lim tizimini isloh qilishga qaratilgan jadidchilik harakati vujudga keldi. Jadidchilik harakati Turkiston tarixida chuqur islohotlarni maqsad qilgan progressiv harakat sifatida shakllandi. Bu harakat Ismoil G'aspirali tomonidan Qrimda boshlangan bo'lib, qisqa vaqt ichida Turkiston, Kavkaz va Tatariston hududlariga keng tarqaldi [1].

Jadidlarning asosiy g'oyalardan biri xalqni asrlar davomida hukm surgan qoloqlikdan ozod etish, jamiyatni ma'rifatli qilish, dunyoviy ta'limni rivojlantirish, ilmiy yutuqlarga intilish hamda milliy til va adabiyotni rivojlantirishdan iborat edi [2]. Ushbu harakat vakillari xalqni ilm-ma'rifat orqali taraqqiyot sari yetaklashni o'z oldilariga asosiy maqsad qilib qo'yganlar.

Bu davrda faoliyat yuritgan ko'plab ma'rifatparvarlar qatorida Seyfulg'abid Majidov ham muhim o'rin egallaydi. U o'zining ma'rifiy faoliyati, pedagogik qarashlari hamda ta'lim sohasidagi islohotchilik g'oyalari bilan jadidchilik harakati rivojiga katta hissa qo'shgan ma'rifatparvarlardan biri hisoblanadi [3].

Jadidchilik harakati va uning ta'lim tizimidagi o'rni

Jadidchilik harakati Turkiston o'lkasida yangi usul maktablarining tashkil etilishi bilan bevosita bog'liq edi. Jadidlar eski maktab va madrasalardagi ta'lim tizimini takomillashtirish, o'quv jarayoniga zamonaviy pedagogik usullarni joriy etish tarafdori bo'lganlar. Ayniqsa, yangi usul maktablarida o'qitish jarayonida tovush asosida savod o'rgatish, turli fanlarni o'qitish hamda dunyoviy bilimlarni berishga alohida e'tibor qaratilgan [4].

Yangi usul maktablari nafaqat savodxonlikni oshirish, balki yosh avlodni zamonaviy fikrlashga o'rgatish, ularni ilm-fan yutuqlari bilan tanishtirishda muhim rol o'ynagan. Bu

maktablarda matematika, geografiya, tarix, tabiiyot kabi fanlar o'qitila boshlagan bo'lib, bu esa ta'lim jarayonining mazmunini sezilarli darajada boyitgan [5].

Seyfulg'abid Majidovning ma'rifiy faoliyati

Seyfulg'abid Majidov jadidchilik harakatining faol vakillaridan biri sifatida xalq orasida ma'rifat g'oyalarini keng targ'ib qilgan. U milliy uyg'onish, ilm-fan rivoji hamda ta'lim tizimini takomillashtirish masalalariga katta e'tibor qaratgan. Majidovning faoliyati, avvalo, yosh avlodni bilimli va ma'rifatli qilib tarbiyalash g'oyasiga asoslangan edi [6].

Majidov ta'lim jarayonida yangi pedagogik usullardan foydalanish zarurligini ta'kidlagan. Uning fikricha, maktablar faqat diniy bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, o'quvchilarga dunyoviy bilimlarni ham berishi lozim. Bu esa jamiyatning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi [7]. Majidovning pedagogik qarashlari Seyfulg'abid Majidov pedagogik qarashlarida yosh avlodni ma'naviy barkamol, bilimli va vatanparvar ruhda tarbiyalash g'oyasini ilgari surgan. U ta'lim jarayonida o'qituvchining rolini juda muhim deb hisoblagan hamda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi sifatida ham faoliyat yuritishi kerakligini ta'kidlagan [8]. Shuningdek, u milliy qadriyatlarni asrab-avaylash, yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalash masalalariga ham alohida e'tibor qaratgan. Majidovning fikricha, ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi va uning rivojlanishi millat kelajagini belgilaydi [9]

Xulosa qilib aytganda, jadidchilik harakati Turkiston tarixida muhim o'rin tutgan ijtimoiy-ma'rifiy harakat hisoblanadi. Ushbu harakat vakillari xalqni ilm-ma'rifat orqali taraqqiyot sari yetaklashga harakat qilganlar. Seyfulg'abid Majidov ham ana shunday ma'rifatparvarlardan biri bo'lib, uning pedagogik qarashlari va ma'rifiy faoliyati bugungi kun ta'lim tizimi uchun ham muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qosimov B. Jadidchilik. – Toshkent: Sharq, 2004. – 320 b.
2. Elektron manba: <https://ziyonet.uz>
3. Ziyayeva D. Turkistonda jadidchilik harakati. – Toshkent: Fan, 2000.- 210 b.
4. Elektron manba: <https://ziyonet.uz>
5. Qosimov B., Yuldashev M. Jadidchilik harakati tarixi. – Toshkent: Universitet, 2002. – 250 b.
6. Elektron manba: <https://ziyonet.uz>
7. G'aspirali I. Tanlangan asarlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2006. –280 b.
8. Elektron manba: <https://e-library.uz>
9. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O'qituvchi, 1992. – 160 b.
10. Elektron manba: <https://ziyonet.uz>
11. Behbudiy M. Tanlangan asarlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 1999.– 240b.
12. Elektron manba: <https://ziyonet.uz>
13. Fitrat A. Tanlangan asarlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2000. – 300 b.

14. Elektron manba: <https://ziyonet.uz>
15. Karimov I. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent:
16. Ma'naviyat, 2008. – 176 b. Elektron manba: <https://lex.uz>
17. Jo'rayev N. O'zbekiston tarixi. – Toshkent: Sharq, 2011. – 400 b.
18. Elektron manba: <https://e-library.uz>
19. Raximov S. Jadidchilik va milliy uyg'onish. – Toshkent: Fan, 2015.
– 220 b. Elektron manba: <https://cyberleninka.ru>

